

OKTATÁS

Ne legyen a cél, hogy szeressék a diákok - mitől népszerű egy tanár most, és mitől volt 150 évvel ezelőtt?

CSENDES-
ERDEI EMESE

6 PERC 2024.12.28. 11:00

Európában elsőként Pesten, 1872-ben jött létre gyakorlógimnázium, ahol az egyetem utolsó éveiben járó tanárjelöltek gyakorlati tapasztalatot szerezhettek a tanításban. Az ELTE Trefort Ágoston Gyakorló Gimnázium elődje sok mindenben megelőzte a korát, újszerű pedagógiai módszereiket azonban a kezdetben sokan kétkedve fogadták. Mohay Péter, az iskola matematikatanára szerkesztésében a közelmúltban jelent meg *A Trefort szellemisége c.* könyv, melyből az is kiderül, miért nem hatékony a frontális oktatás és miért volt szokatlan a kézfogás tanár és diák között a 19. században.

Európában egyedülálló módszerrel kezdtek tanítani 1872-ben a Trefortban. Akkor sokan kritizálták az újító módszereket, azonban a 150 évvel ezelőtti pedagógia a mai napig sikeresnek bizonyul. Miben volt forradalmi az iskola?

A 19. század utolsó harmadában az oktatásban a frontális módszer dominált: a tanár előadott, a diák hallgatott, majd felelés vagy dolgozat formájában számot adott a tudásáról. A gyakorlógimnázium alapítói ezzel szemben úgy vélték, hogy a diákokat aktívá kell tenni az órán, be kell vonni őket a tanítás folyamatába. A korabeli visszaemlékezések szerint a diákok nagyon megbecsülték ezt a módszert, hiszen nemcsak oktatták őket, hanem a tanultakhoz kapcsolódó véleményüket is elmondhatták. Az újítás nem csupán az oktatás módszereiben mutatkozott meg. A gyakorlógimnázium a tanár-diák viszony terén is előremutató szemléletet képviselt. A pedagógusok tisztelettel fordultak a diákok felé, ami a 19. század végi merev oktatási rendszerben szokatlannak számított. Például kézfogás vagy kötetlen beszélgetés a tanórák közötti szünetekben – ezek az apró gesztusok is elősegítették a kölcsönös tiszteletet. Az iskola innovatív szellemét mutatta az is, hogy a tantermekben soha nem volt katedra, amely hierarchiát sugallhatott volna.

Magyarországon elsőként itt szerveztek szülői értekezletet 1901-ben, mivel az iskola vezetői úgy vélték, hogy szükséges a szülőkkel való párbeszéd a diákok megfelelő színvonalú oktatásához és neveléséhez.

A tanárjelöltekkel kapcsolatban elhangzott az a korabeli kritika, hogy ilyen körülmények között nem tanulnak meg fegyelmezni, ami abban az időben akár testi fenyítést is jelenthetett. Ma is érvényes kérdés: hogyan lehet úgy tiszteletet kiváltani a diákokból, hogy annak ne félelem legyen az alapja?

Ideális esetben a tanár nem törekszik célzottan arra, hogy tiszteletet vívjon ki, ez inkább a pedagógiai munkájának természetes következménye. Az a tanár, aki szilárd belső értékekkel, határozott pedagógiai elképzelésekkel rendelkezik, következetes, igazságos, és kellő mértékben odafigyel a tanítványaira, könnyebben vált ki tiszteletet diákjaiból. Fontos ugyanakkor, hogy a tanórákon megőrizze érzelmi egyensúlyát, ne hagyja, hogy változó hangulatai túlságosan befolyásolják a pedagógiai folyamatokat. Ugyanakkor úgy vélem, az se legyen egy tanár célja, hogy szeressék a diákok. Ez a vágy hibás pedagógiai döntésekhez vezethet: a tanár pl. úgy képzei, hogy azáltal vívja ki növendékei szeretetét, ha túlságosan igyekszik a kedvükben járni, és ezért engedékenyebbé válik. Ez a magatartás szélsőséges esetben a pedagógiai elvek torzulását vagy feladását is eredményezheti. Amint a diákoknak a tanár iránti tisztelete, úgy a szeretete is inkább következmény. Az előbb elmondottak alapján a tanár elnyerheti a diákok megbecsülését anélkül, hogy félelmet keltene bennük.

Mohay Péter

Fazekas István

Az elitiskolákban természetes, hogy a tanulók véleményére is kíváncsiak, sőt elvárják, hogy aktívan hozzászóljanak az órákhoz. De sok iskolában még mindig a frontális oktatás dominál, így a diákoknak nincs lehetőségük aktívan részt venni a tanórán. Miért idegenkednek sokan attól, hogy bevonják a tanulókat a tanítási folyamatba?

Egy tanár számára nyilván az a legegyszerűbb, ha csak ő beszél, majd számonkéri a tananyagot. Ez kevesebb felkészülést és energiát igényel, továbbá az alkalmazkodóképességét próbára tevő váratlan tanórai helyzetek is elkerülhetők. Ahogy számtalan visszaemlékezésből kiderül, éppen ez az, amit a gyakorló gimnázium 152 éve másképp csinál. Itt generációról generációra adódik át egy rugalmasabb és nyitottabb pedagógiai szemlélet, amelyben a diákok aktív részvétele kulcsszerepet játszik. Az

interaktív pedagógiai módszer – amely többet jelent, mint pusztán azt, hogy a diákok hozzászólnak az órákon – meghonosítása valóban nehezebb lehet ott, ahol a tanárok kevésbé elkötelezettek a pedagógiai módszerek fejlődése iránt. Ez utóbbi azt mutatja, hogy a 21. században a kizárólag frontális oktatás a diákság nagy része számára már nem annyira hatékony – bár aligha fogja végleg elveszíteni a szerepét.

A Trefort idén a HVG középiskolai rangsorában az ország második legjobb gimnáziuma lett. Az első tíz helyezett között nincsenek nagy különbségek, ha egy szülő kiváló gimnáziumba akarja íratni a gyermekét, akkor szinte mindegy, hogy ezek közül melyiket választja. Ön szerint mi mindenben különbözik a Trefort a többi iskolától?

Azokban a tényezőkben, amelyek nem számszerűsíthetők, így nem kerülhetnek bele semmilyen rangsor szempontrendszerébe. Az első az iskola által szervezett sok program a diákok számára kínált lehetőségekkel, a második a tanárok nagyon elkötelezett pedagógiai munkája, a diákokra odafigyelő attitűdje, a harmadik az iskola emberi kapcsolatainak – tanár-diák, tanár-tanár és diák-diák viszonylatban egyaránt meglévő – pozitívumai. Mindezek következtében sok igen jó iskolai közösség alakul ki és él hosszú éveken keresztül. Mindezekről részletesen és hitelesen beszámolnak a könyvben az elmúlt két évtizedben érettségizett egykori diákok.

ELTE Trefort Ágoston Gyakorló Gimnázium

Fazekas István

Az elmúlt 152 évben több nehéz történelmi időszakot is átvészelt az iskola. Hogyan alakították ezek a Trefort pedagógiáját és szellemiségét?

Az első világháború néhány évre megakasztotta a fejlődést, de a szellemiségét egyik világháború nem befolyásolta. A legsúlyosabb megpróbáltatásokat az 1949-es történelmi fordulat, majd az ötvenes évek jelentették. Megszüntették a nyolcosztályos fiúgimnáziumot, el kellett költözni a Trefort utcai épületből, két évre elvették a gimnázium gyakorlóiskolai státuszát, és jelentős tanárcseréket hajtottak végre. Minden nehézség ellenére az iskola szellemisége átvészelte ezt az évtizedet. Sok visszaemlékezésben olvashatjuk, hogy a tanárok többsége semmilyen körülmények között nem politizált a tanórákon. Az ötvenes években sok, a rendszer iránt elkötelezett káder kezdett itt tanítani, de talán azért maradtak meg a Trefort értékei, mert még a hatvanas években is az volt az alapvetés, hogy itt értelmiségi pályára készítik fel a diákokat.

Ami pedig az 1990-es rendszerváltozást illeti, már néhány évvel korábban érezhető volt az iskolában a változás iránti igény. A diákok egy része sürgette volna a nyitást, de a rendszer merevsége még megakadályozta ezt. Az átalakulás nem volt könnyű, a tantestületen belül komoly pedagógiai viták zajlottak, amelyek mögött politikai indíttatások is húzódtak, mindkét oldalról. Ezen viták mellett azonban rengeteg új kezdeményezés született, amely mind a diákság javát szolgálta, így azt lehet mondani, hogy a '90-es évek történései komoly lökést adtak az iskola tovább fejlődéséhez. Beindultak például a diákcsereprogramok, a környezeti nevelési programok, különböző táborok, nagyszabású diákszínjátzó fesztiválok és sok minden más.

Feladata-e egy tanárnak a tanórán aktuális közéleti eseményekről beszélni? Az elmúlt évek pedagógustüntetései kapcsán számos kérdés felmerülhetett a diákokban.

Azt tartom helyesnek, ha tanórán egy tanár ok nélkül nem nyilvánít véleményt közéleti témákban, még akkor sem, ha az adott téma – például a pedagógustüntetések – közvetlenül érintik. Ugyanakkor, ha a diákok érdeklődnek a tanár véleménye iránt, helyénvaló, ha ezt megosztja velük. Célszerű azonban, ha a közéleti témákról folytatott beszélgetések nyitott eszmecserék, amikor is a tanár nem manipulálni, hanem inkább segíteni akarja a tanítványait saját álláspontjuk kialakításában azáltal, hogy olyan háttértudással, tapasztalattal értelmezi a valóságot, amellyel a diákok még nem rendelkezhetnek. A hírfolyamokból ugyanis az okos értelmezés sokszor kimarad.

Fazekas István

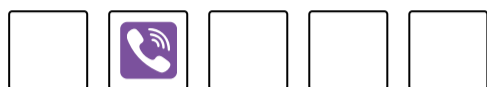
*

A Trefort szellemisége című könyvet az iskola titkárságán, illetve a Flaccus Kiadó boltjában lehet megvásárolni.

Kortárs kihívások

A Trefort Gimnázium fizikai adottságaiból ma leginkább az elhelyezkedése felel meg az ottani oktatás kimagasló presztízsének. A Palotanegyed határán álló épület

átfogó, a modern kor elvárásainak megfelelő felújítása régóta várat magára, bár több fejlesztésen is átesett az elmúlt években. EFOP-pályázat keretében részlegesen felújították a főépületet, kormányzati támogatással pedig kezelésébe került a mellette álló Szentkirályi u. 7. alatti megüresedett volt iskolaépület, ahol jövő évtől fogadni tudja a megújuló pedagógusképzés csoportos tanítási gyakorlatait is. A Csapodi Zoltán vezette gimnázium bő évtizede küzd azért, hogy méltó körülmények között tudják tanítani az iskola 600 diákját, s fogadják az évente érkező 150-200 tanárjelöltet. További terveik vannak a szomszédos, Puskin u. 6. alatti telekkel kapcsolatban is, ahol olyan belvárosi sportszarnokot szeretnének létrehozni, amelyen osztozhatna a gimnázium a környékbeli egyetemek diákjaival és a helyi lakosokkal.

#ELTE TREFORT ÁGOSTON GYAKORLÓISKOLA

#OKTATÁS

#PEDAGÓGUSOK

hvg.hu Comment Policy

Please read our [Comment Policy](#) before commenting.

Got it

Hogy tetszett a cikk?

7 Responses

Tetszik

Vicces

Imádom

Meglepő

Dühítő

Szomorú

0 Comments

Login ▾

G

Szólj hozzá!

LOG IN WITH

OR SIGN UP WITH DISQUS [?](#)

Name

Share

Best Newest Oldest

Be the first to comment.

Subscribe

Privacy

Do Not Sell My Data

[Hozzászólások megjelenítése](#)

bolt.hvg.hu
Hirdetési információk
Adatvédelmi tájékoztató
Cookie-kezelési tájékoztató
Impresszum

